

Kartlegging av rømt oppdrettslaks Osenvassdraget, Nausta og Jølstra november 2022

Helge Skoglund & Tore Wiers

Rømt oppdrettslaks fra Jølstra (foto: NORCE LFI v/Helge Skoglund)

1. Bakgrunn og hensikt

I november 2022 mottok Fiskeridirektoratet tips om fangster av rømt oppdrettslaks i Førdefjorden fra Jølstra og ut til Vevring. Ifølge meldinger ble det også fanget og observert fisk i Nausta. På bakgrunn av dette ønsket Fiskeridirektoratet å gjøre et avrop 22/2307 for å kartlegge tilstedeværelse av rømt oppdrettslaks Osenvassdraget (vassdragsnr 085.Z), Nausta (084.7Z) og Jølstra (084.Z). Hensikten var å fange opp om det forekommer rømt oppdrettsfisk i vassdragene, og iverksette tiltak dersom det er praktisk mulig.

2. Gjennomføring og resultat

Det ble utført en runde med overvåking ved snorkling i Osenvassdraget og Nausta den 26. november 2022, og i Jølstra den 28. november 2022.

Osenvassdraget

Hele vassdraget ble snorklet i forbindelse med at det skulle utføres drivtelling. Det ble ikke observert oppdrettsfisk under disse undersøkelsene. Observasjonsforholdene var noe utfordrende ved snorkling i vassdraget, noe som gjør at en ikke får undersøkt all fisk tilstrekkelig til å kunne skille rømt fisk fra villfisk, særlig i de større hølene. Det kan derfor ikke utelukkes at det forekommer rømt fisk som ikke ble observert, men det er lite som tyder på at det forekom noe vesentlig mengde med rømt fisk i vassdraget på dette tidspunktet. Det er heller ikke meldt om noen observasjoner eller fangster av rømt oppdrettsfisk av grunneiere i det aktuelle tidspunktet i vassdraget.

Nausta

Ved undersøkelsestidspunktet var vannføringen lav og elva var islagt etter en kuldeperiode. Det ble snorklet nedstrøms Naustdalsfossen, som er den lokaliteten hvor det ofte observeres rømt fisk som kommer inn sent å høsten, og hvor det i følge elveeigerlaget også var blitt fanget og observert rømt fisk noen uker i forkant (Eilif Erdal *pers. medd.*). Det var forholdsvis god sikt i selve fossekulpen, men sikten ble forverret nedover i brakkvannssonen som følge av sjikting mellom saltvann og ferskvann. Det ble ikke observert rømt oppdrettsfisk her på undersøkelsestidspunktet. Det er imidlertid mulig at rømt fisk som holder seg i området vil kunne følge tidevannet og vandre inn og ut mellom brakkvannssonen og sjøen. Som følge av lave vannføring og lave temperaturer vurderes det som lite sannsynlig at oppdrettsfisk som har kommet inn til vassdraget på senhøsten har klart å vandre opp Naustdalsfossen og videre opp i vassdraget.

Jølstra

I Jølstra ble det snorklet på en om lag to km lang elvestrekning fra hølen like oppstrøms Viabrua og ned til gangbrua i Førde sentrum, som erfaringsmessig også er en strekning hvor oppdrettslaks som vandrer opp i Jølstra ofte ofte står. Det ble på denne stekningen observert syv oppdrettslaks. Av disse ble to tatt ut med harpun. Fiskene som ble tatt ut var begge blanke, umodne hannfisk, og var henholdsvis 70 cm / 3,7 kg, og 75 cm / 4,6 kg (se også forsidebilde). De øvrige fem fiskene som ble observert var også blanke og i samme størrelsesintervall, og hadde flere likehetstrekk i pigmentering og fasong som tilsier at de kan stamme fra samme rømmingskilde. Skjellprøver ble levert og analysert av Rådgivende Biologer ved Kurt Urdal, og analysen bekreftet at fisken hadde oppdrettsopphav.

Lengde (cm)	Vekt (kg)	Kjønn	Kjønnsmodningsstatus
70	3,7	Hann	Umoden
75	4,6	Hann	Umoden

Vannføringen var noe høy (29 m³/s ved Brulandsfoss) og siktforholdene noe begrenset (ca 4,5 m), noe som gjorde det vanskelig å utføre mer effektivt uttak med harpun, og andre uttaksmetoder var heller ikke aktuelle ettersom de rømte oppdrettslaksene sto spredt og ofte sammen med villfisk. På generell basis gjør vassdragsstørrelsen og siktforholdene i Jølstra at det ofte er vanskelig å utføre gode observasjoner og uttak ved snorkling. Det ble gitte fiskeløyve fra Statsforvalter og iverksatt utfisking lokalt i etterkant av observasjonene, men det ble ikke fanget rømt oppdrettsfisk ved dette fisket (Karl Vie *pers. medd.*). Rådgivende Biologer utførte drivtelling i vassdraget den 16. januar 2023 og observert en regnbueaure, men observert ikke rømt oppdrettslaks (Christian Irgens *pers. medd.*). Siktforholdene var imidlertid begrenset.

3. Samlet vurdering

Undersøkelsene bekreftet at det forekom rømt oppdrettslaks i Jølstra i november 2022, men det var ingen indikasjoner på det forekom noen større mengder rømt fisk i Osenvassdraget eller Nausta på undersøkelsestidspunktet. De rømte oppdrettslaksene som ble observert i Jølstra var også i samme størrelsesintervall som fisken som rømte fra Floteneset i Vadheimsfjorden i slutten av oktober 2022, men det foreligger ikke tilstrekkelig informasjon til å si hvorvidt fisken stammer fra denne rømmingen, eller om det er snakk om en annen, ukjent rømmingshendelse.

Det ble utført drivtelling i Stryneelva og Loen den 27. november, men det ble ikke observert rømt oppdrettsfisk i disse vassdragene på dette tidspunktet. Det ble gjennom hele høsten utført utfisking med stang nedstrøms Osfossen i Gaula i regi av OURO, og det ble observert en del antatt rømt oppdrettsfisk i slutten av november. Det ble observert fisk i flere forskjellige størrelseskategorier, både smålaks og mellomlaks, men den var svært vanskelig å få på stang (Harald Lervik *pers. medd.*). Fisket ble avsluttet ved utgangen av november pga manglende løyve for videre fisk, og det var uansett ikke forhold for å fisk utover i desember pga kulde.